

РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Липська, 18/5, тел.: (044) 277-76-29

30 травня 2024 року

м. Київ

РІШЕННЯ

№ 12

До Ради суддів України надійшло колективне звернення судів та суддів щодо забезпечення дотримання принципу "єдиного статусу судді" у частині зарахування до стажу роботи на посаді судді роботи (професійної діяльності), вимога щодо якого визначена законом та надає право для призначення на посаду судді, відповідно до положень статті 137 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" №1402-VIII від 02.06.2016 року (далі – Закону №1402-VIII) та внесення відповідних змін до абзацу 4 пункту 34 розділу XII "Прикінцеві та перехідні положення" Закону №1402-VIII.

Відповідно до пунктів 1, 2 частини четвертої статті 126 Закону 1402-VIII до завдань суддівського самоврядування належить вирішення питань щодо організаційної єдності функціонування органів судової влади та зміцнення незалежності судів, суддів, захист професійних інтересів суддів.

Відповідно до частини другої статті 52 Закону №1402-VIII судді в Україні мають єдиний статус незалежно від місця суду в системі судоустрою чи адміністративної посади, яку суддя обіймає в суді.

Згідно з пунктом 8 частини п'ятої статті 48 вищезазначеного Закону, незалежність судді забезпечується, зокрема, належним матеріальним та соціальним забезпеченням судді.

За змістом статей 116, 135, 136 Закону 1402-VIII при розрахунку суддівської винагороди, тривалості відпустки, права на відставку визначальним є стаж роботи на посаді судді.

Відповідно до частини другої статті 137 зазначеного Закону, до стажу роботи на посаді судді також зараховується стаж (досвід) роботи (професійної діяльності), вимога щодо якого визначена законом та надає право для призначення на посаду судді.

Абзацом 4 пункту 34 розділу XII "Прикінцеві та перехідні положення" Закону №1402-VIII визначено, що судді, призначені чи обрані на посаду до набрання чинності цим Законом, зберігають визначення стажу роботи на посаді судді відповідно до законодавства, що діяло на день їх призначення (обрання).

Законом 1402-VIII було запроваджено підвищені вимоги до кандидатів на посаду судді, а саме – стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ять років (частина перша статті 69 Закону), та у відповідності до положень статті 127 Конституції України.

До прийняття зазначеного закону, діяла норма статті 65 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" від 7 липня 2010 року N 2453-VI, якою було встановлено, що для призначення на посаду судді стаж роботи у галузі права мав складати не менше як три роки.

Таким чином, внаслідок застосування норми, передбаченої абзацом 4 пункту 34 розділу XII Закону №1402- VIII, на цей час для розрахунку суддівської винагороди, строку відпустки, права на відставку щодо суддів застосовуються різні норми, які діяли станом на момент призначення відповідної особи на посаду судді, що призводить до фактичного перебування суддів, призначених у різні періоди, у нерівному становищі щодо їх матеріального та соціального забезпечення. При чому, до осіб, які були призначені безстроково вже після набрання чинності Закону №1402-VIII (після спливу п'ятирічного строку на який їх було призначено) на цей час необґрунтовано застосовуються положення попередньої редакції закону (чинного на момент їх призначення вперше), хоча їх призначення на посаду судді безстроково здійснено на підставі вже чинної редакції Закону №1402-VIII, яка передбачає зарахування до суддівського стажу досвіду роботи (професійної діяльності), вимога щодо якого визначена законом та надає право для призначення на посаду судді (для судді місцевого суду - 5 років), а вищенаведена норма "Перехідних положень" закону не містить у собі посилання на призначення судді (обрання) вперше строком на п'ять років або призначення вперше безстроково.

За правовими висновками Великої Палати Верховного Суду (Постанова від 30.05.2019 у справі № 9901/805/18) частину другу статті 137 Закону №1402-VIII потрібно тлумачити таким чином, що до стажу роботи на посаді судді також зараховується стаж (досвід) роботи (професійної діяльності) судді у сфері права, який вимагався законом як мінімальний для набуття таким суддею права для призначення на посаду судді на дату такого призначення. До таких же висновків доходить Вища рада правосуддя за результатами розгляду заяв суддів про відставку.

Проте, у Рішенні Другого Сенату Конституційного Суду України у справі за конституційною скаргою Євграфової Є.П. щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремого припису пункту 7 розділу XII "Прикінцеві та перехідні положення" Закону № 1402-VIII (про єдиний статус суддів в Україні) від 26 березня 2024 року (Справа № 3-93/2022(217/22) КСУ, ураховуючи приписи частини першої статті 55, пункту 14 частини першої статті 92, частини першої статті 124, частини першої статті 127 Конституції України, наголошує, що приписами її статті 126 для запобігання будь-якому впливу на суддів усім їм гарантовано ідентичний рівень конституційної захищеності та однакові гарантії їх незалежності й недоторканності, засадничі підходи до забезпечення таких гарантій, і на цьому мають бути засновані закони України, що визначають судоустрій, судочинство та статус суддів (п.4 Рішення).

Також, КСУ зазначив, що "професійні судді виконують конституційну функцію - здійснення правосуддя, чим обумовлений їх спеціальний правовий статус" (друге речення абзацу третього пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 5 квітня 2011 року № 3-рп/2011); "визначені Конституцією та законами України гарантії незалежності суддів є невід'ємним елементом їх статусу, поширюються на всіх суддів України та є необхідною умовою здійснення правосуддя неупередженим, безстороннім і справедливим судом" (друге речення абзацу п'ятого підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 3 червня 2013 року № 3-рп/2013).

КСУ щодо єдиного статусу суддів вже наголошував, що "судді здійснюють правосуддя шляхом реалізації судової влади в межах повноважень, якими вони наділені відповідно до Основного Закону України та закону про судоустрій. Судді виконують свої обов'язки на професійній основі, мають однаковий юридичний статус, основу якого становлять спільні елементи, незалежно від місця суду в системі судоустрою чи від адміністративної посади, яку суддя обіймає в суді. Однаковість юридичного статусу усіх суддів обумовлена, зокрема, наявністю єдиного порядку

набуття статусу судді, сукупністю прав та обов'язків судді, єдністю юридичних гарантій, які надають суддям можливість бути неупередженими, об'єктивними, безсторонніми та незалежними. Із набуттям статусу судді пов'язане й набуття передбачених Конституцією та законами України гарантій незалежності"; "Конституція України закріплює однаковий юридичний статус суддів через систему гарантій забезпечення їх незалежності, яка є невід'ємною складовою їхнього статусу. Встановлена система гарантій незалежності суддів не є їхнім особистим привілеєм, вона пов'язана з набуттям статусу судді, має юридичне призначення, спрямоване на захист прав і свобод людини і громадянина через здійснення правосуддя незалежним і безстороннім судом (суддею)"; "конституційне закріплення гарантій незалежності суддів спрямоване на унеможливлення будь-яких спроб впливу на суддю. Такий вплив є неприпустимим з огляду на положення частини другої статті 126 Конституції України" (абзаци третій, шостий підпункту 3.2, абзац десятий підпункту 3.4 пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 4 грудня 2018 року №11-р/2018).

У Рішенні у справі № 3-93/2022(217/22)) Конституційний Суд України зазначив, що розвиваючи зазначені юридичні позиції, КСУ вважає, що всі судді судів системи судоустрою України мають єдиний статус, який притаманний їм як особам, які виконують виняткову конституційну функцію - чинення правосуддя. Єдиний статус суддів означає однаковість юридичного становища суддів в усіх аспектах, передусім однаковість їх гарантій незалежності та недоторканності, прав і обов'язків, вимог, обмежень, заборон та відповідальності. Водночас забезпечення гарантій незалежності та недоторканності суддів має базуватися на принципі єдиного статусу суддів, який не допускає, зокрема, вибіркості у забезпеченні цих гарантій та зниження їх рівня певній категорії суддів, що не сприяє чиненню правосуддя неупередженими, об'єктивними, безсторонніми та незалежними судами, реалізації конституційного права на судовий захист (п.4.2. Рішення).

Крім того, Конституційний Суд України вказав, що належне матеріальне та соціальне забезпечення суддів, зокрема й право на винагороду судді, та інші конституційні гарантії їх незалежності та недоторканності поширено на всіх суддів і мають бути забезпечені державою на основі принципу єдиного статусу суддів без будь-якого зниження рівня таких гарантій (п.5.1. Рішення).

Тож, застосування положень абзацу 4 пункту 34 розділу XII "Прикінцеві та перехідні положення" Закону №1402-VIII призводить до порушення принципу "єдиного статусу суддів" та нерівного забезпечення гарантій, в тому числі матеріальних та соціальних, для суддів, призначених у різний час.

Рішенням XVIII чергового з'їзду суддів України від 11 березня 2021 року, з метою забезпечення належної діяльності судів і суддів та вжиття невідкладних організаційних та інших заходів як органами судової влади, так і всебічного сприяння їх вирішенню законодавчою та виконавчою владою України, ухвалено звернутись до Комісії з питань правової реформи як консультативно-дорадчого органу при Президентові України та Комітету з питань правової політики Верховної Ради України з пропозицією ініціювати зміни до законодавства щодо забезпечення встановленого частиною другою статті 52 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" єдиного статусу судді в Україні незалежно від місця суду в системі судоустрою та з метою усунення дискримінації під час визначення суддівського стажу, що враховується при розрахунку суддівської винагороди та прийнятті рішення про звільнення суддів у зв'язку з поданням заяви про відставку (підпункт 5 пункту 2 Рішення).

Рада суддів України зауважує, що при внесенні відповідних законодавчих змін з окреслених вище відносин має бути враховано наступні аспекти: 1) з метою відновлення єдності статусу судді законодавчі зміни мають виправити нерівність при

розрахунку стажу суддям, що призначені вперше до набрання чинності Законом №1402-VIII; 2) зміни не мають бути контрверсійними та погіршувати чинне правове регулювання відносно інших суддів; 3) якість і передбачуваність нового нормативного положення має забезпечити її зрозуміле застосування й не породжувати нових спорів чи подвійного тлумачення.

Адже, відповідно до статті 22 Конституції України, конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Відповідно до статті 58 Конституції України, закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.

Таким чином, при забезпеченні принципу "єдиного статусу судді" не може бути здійснено погіршення становища у питанні зарахування до суддівського стажу суддів, призначених на посаду до набрання чинності Законом України "Про судоустрій і статус суддів" від 7 липня 2010 року №2453-VI.

Ураховуючи вищевикладене, Рада суддів України вважає за необхідне звернутись до суб'єктів законодавчої ініціативи з пропозицією законодавчих змін до пункту 34 розділу XII "Прикінцеві та перехідні положення" Закону №1402-VIII, а саме доповнити даний пункт абзацом 5 такого змісту: "Якщо стаж (досвід) роботи (професійної діяльності), вимога щодо якого визначена законом та надає право для призначення на посаду судді, що підлягає зарахуванню до стажу судді, за законодавством, що діяло на день його призначення (обрання), є меншим ніж той, що визначений діючим законом, підлягають застосуванню положення діючого закону."

Заслухавши та обговоривши інформацію члена Ради суддів України Потапенка А.В. щодо забезпечення принципу "єдиного статусу судді" у частині зарахування до стажу роботи на посаді судді роботи (професійної діяльності), відповідно до статті 133 "Про судоустрій і статус суддів", Положення про Раду суддів України, затвердженого Х позачерговим з'їздом суддів України 16 вересня 2010 року (із подальшими змінами), Рада суддів України

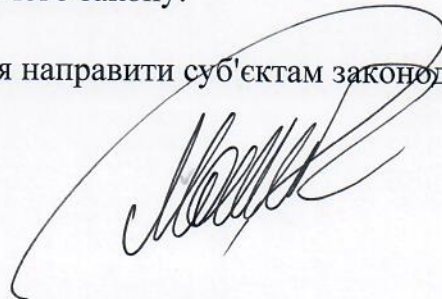
в и р і ш и л а :

1. Звернутись до суб'єктів законодавчої ініціативи з пропозицією законодавчих змін, а саме доповнити пункт 34 розділу XII "Прикінцеві та перехідні положення" Закону №1402-VIII абзацом 5 такого змісту:

"Якщо стаж (досвід) роботи (професійної діяльності), вимога щодо якого визначена законом та надає право для призначення на посаду судді, що підлягає зарахуванню до стажу судді, за законодавством, що діяло на день його призначення (обрання), є меншим ніж той, що визначений діючим законом, підлягають застосуванню положення діючого закону."

2. Копію цього рішення направити суб'єктам законодавчої ініціативи.

**Голова
Ради суддів України**

Б.С. Моніч